

Visualisera vad som händer i riksdagen efter valet

Introduktion

Tidsåtgång

Övningen tar cirka 10 minuter.

Syftet med övningen

Syftet med övningen är att eleverna ska förstå vad som händer i riksdagen efter ett val. Den passar även som en illustration av begreppen representativ demokrati och parlamentarism.

Övningen steg för steg

Inledning

- Berätta att det har varit val till riksdagen och att alla elever har röstat i valet.
- Berätta att några elever även har kandiderat till att bli riksdagsledamöter.

Utse riksdagsledamöter

- Berätta att några av eleverna i klassen har blivit invalda för att representera ett parti i riksdagen och att de nu är riksdagsledamöter.
- Välj ut ett antal elever som ska vara riksdagsledamöter.
- Skilj grupperna åt i rummet.
- Berätta att riksdagsledamöterna nu ska representera de som röstat och föra deras talan i riksdagen, och att det är detta som kallas representativ demokrati.

Välj en talman

- Låt eleverna som är riksdagsledamöter nominera en kandidat till talman från gruppen för ledamöter.
- Låt sedan eleverna som är riksdagsledamöter rösta om talmanskandidaten. (Talman väljs genom en hemlig omröstning så det är bra om den nominerade talmannen inte ser omröstningen.)
- Berätta att eleverna kan rösta ja genom att göra tumme upp, rösta nej genom att göra tumme ned och avstå genom att hålla handen horisontellt över huvudet.

- Berätta också att riktiga riksdagsledamöter ibland använder samma gester för att signalera till sina partikollegor vid omröstningar i kammaren.
- När ledamöterna valt en talman berättar du att talmannen inte längre representerar sitt parti och därför behöver ersättas.
- Välj en ersättare för talmannen från gruppen som representerar väljarna.

Nominera och välj en statsminister

- Berätta att vi har ett parlamentariskt statskick i Sverige och att det betyder att den statsminister som ska bilda regering måste accepteras av riksdagen.
- Låt talmannen nominera en statsministerkandidat.
- Berätta om reglerna för statsministeromröstning:
  - Om en majoritet av riksdagsledamöterna röstar nej till statsministerkandidaten får hen inte bilda regering.
  - Om en majoritet röstar ja eller avstår får hen bilda regering.
  - Talmannen får föreslå en statsministerkandidat fyra gånger.
  - Om riksdagsledamöterna röstar nej till alla fyra förslagen blir det extra val.
- Låt de elever som är riksdagsledamöter rösta om statsministerkandidaten. De kan återigen rösta med handgesterna.

Extra val

- Om riksdagsledamöterna röstar nej till fyra statsministerförslag blir det extra val.
- Avbryt då övningen och berätta att en övergångsregering leder landet tills ett extra val har genomförts.

Bilda regering

- Berätta att ministrarna i regeringen väljs av statsministern och inte behöver godkännas av riksdagen.
- Be den elev som valts till statsminister välja en finansminister, en justitieminister och en utrikesminister. Hen kan välja sina ministrar både från gruppen med riksdagsledamöter och från gruppen som representerar väljarna.
- Utse ersättare för de elever som valts till statsminister och ministrar ur gruppen som representerar väljarna, så att gruppen med riksdagsledamöter blir lika stor igen.
- Be statsministern presentera sin regering för riksdagsledamöterna och väljarna.

Extra övning: Delad makt

- Välj ut några elever ur gruppen som representerar väljarna och berätta att de är journalister som bevakar riksdagens och regeringens arbete.
- Välj även ut några elever ur gruppen som representerar väljare och berätta att de är domare och ska döma enligt lagarna.

Repetera vad varje grupp har i uppgift att göra:

- **Väljarna** väljer representanter i riksdagsvalet och kan engagera sig i frågor under mandatperioden.
- **Riksdagsledamöterna** representerar väljarna och för deras talan. De stiftar lagar, beslutar om statens budget och granskar regeringen.
- **Regeringen** styr Sverige genom att lämna lagförslag och budgetförslag till riksdagen. Den genomför riksdagens beslut och representerar Sverige i utlandet.
- **Talmannen** leder riksdagens arbete och tar inte ställning i politiska frågor.
- **Domarna** dömer enligt de lagar som riksdagen stiftar.
- **Journalisterna** granskar och informerar om riksdagens och regeringens arbete.

Extra övning: Misstroendeomröstning

Begreppet parlamentarism kan illustreras med en misstroendeomröstning.

- Berätta att riksdagen har möjlighet att väcka misstroende mot en minister eller statsminister.
- Berätta om reglerna för misstroendeomröstning:
  - Om minst 35 av riksdagens ledamöter begär det ska en misstroendeomröstning hållas i kammaren.
  - Om mer än hälften av ledamöterna då röstar för en misstroendeförklaring måste ministern avgå.
  - Gäller misstroendeförklaringen statsministern måste hela regeringen avgå, om den inte utlyser extra val inom en vecka.
- Låt gruppen med riksdagsledamöter genomföra en misstroendeomröstning.